

مناظره برای مناظره؟

درحالی‌که نخستین مناظره نامزدهای انتخابات ۱۴۰۰ به‌لحاظ فرم برگزاری و بگومگوی‌های مرسوم و حملات نامزدها به هم نه‌تنها چیزی از مناظره‌های انتخابات گذشته کم نداشت و بلکه حتی بیشتر هم بود، اما از نگاه مخاطبانی که آن را دنبال کردند، نه چنگی به دل زد و نه جذاب و تهییج‌کننده به نظر آمد.

به گزارش سایت خبری پرسون، به نظر می‌رسد فضای صلب انتخابات، غیبت چهره‌های شاخص در نتیجه ردصلاحیت‌ها و تکراری‌شدن نوع و مدل حملات نامزدها به هم، اثرش را بر نخستین مناظره با موضوع اقتصاد گذاشت و نتیجه از نگاه تحلیلگران انتظارها را برآورده نکرد. به‌ویژه تفاوت فاحش ریتم بخش نخست و دوم مناظره که مشخص بود به دلایلی نامزدها از حمله به هم دست کشیدند و سعی کردند درباره برنامه‌های خودشان صحبت کنند. بااین‌حال در نخستین مناظره دو چهره قطب شدند که بیشترین حملات به سمت آنها رخ داد؛ همتی و رئیسی. همتی بیشتر از این بابت که نامزدهای جبهه انقلاب او را بدل به نماینده دولت کردند و معتقد بودند به‌عنوان نماینده وضع موجود باید توضیح دهد و مسئولیت بپذیرد.

اگرچه از پیش می‌شد حدس زد که فضای مناظره به همین سمت پیش برود. مشخص بود که ابراهیم رئیسی و سه چهره نزدیک به او یعنی زاکانی، جلیلی و قاضی‌زاده که به سه یار پوششی او بدل شده‌اند، قرار است به دولت حمله کنند که این‌چنین هم شد و باز مشخص بود که قرار بوده وظیفه حملات نه بر دوش رئیسی که سه نامزد پوششی او قرار بگیرد و از رئیسی چهره مثبت و مظلوم‌تری در مناظره به نمایش درآید؛ اما با حملات همتی به او، رئیسی هم وارد میدان و از حالت تدافعی خارج شد. در میان این سه نفر البته قاضی‌زاده کمتر از دیگران وارد بگومگوی قطبی شد و ترجیح داد در مناظره اول کمتر برای خودش حاشیه بخرد.

به نظر می‌رسد بهترین تاکتیک هم از آن همتی بود که گفت به سؤال‌های نامزدهای پوششی پاسخ نمی‌دهد، مگر اینکه آنها تعهد و امضا بدهند که تا آخر انتخابات باقی خواهند ماند و به نفع رئیسی کنار نمی‌کشند. همین سخن همتی باعث شد نامزدهای جبهه اصولگرایان بارها تأکید کنند که پوششی نیستند و مستقل از یکدیگرند. همتی خطاب به زاکانی گفت: «از پوششی‌بودن دریابید! یعنی چه که این همه متهم می‌کنید؟ شما دو کلاس اقتصاد خوانده‌اید؟ اقتصاد نمی‌دانید! پزشکی هسته‌ای‌تان هم که مشخص است چطور مدرک گرفتید. دهن من را باز نکنید. من می‌خواهم محترمانه صحبت کنم».

مورد عجیب مناظره نخست، محسن رضایی بود که از توییت‌ها و حرف‌های پیش‌گفته‌اش تصور می‌رفت که قرار است با رئیسی دوقطبی بسازد اما ناگهان بازی را عوض و شروع به حمله به دولت کرد تا جایی که همه می‌گفتند او تصور می‌کند درحال مناظره با روحانی است. رضایی حتی گاهی بیش از سه نفر دیگر نقش یار چهارم تیم اصولگرایان را بازی کرد، درحالی‌که رقیب اصلی او نه در جریان مخالف که در همان جریان اصولگرایی بود. رضایی که می‌توانست از مزیت مناظره اقتصادی به بهترین شیوه به نفع خودش بهره‌برداری کند و به تبیین برنامه‌ها و ایده‌های اقتصادی‌اش بپردازد و فرصت از دست‌رفته سال‌های ۸۴ و ۹۲ را برای خودش احیا کند اما این فرصت را با افتادن در بگومگوی با همتی و حمله به دولت فعلی نه‌تنها از دست داد بلکه نتوانست امتیازی هم در جریان اصولگرایی به نفع خود بگیرد تا جایی که مجتبی شاکری، دبیر کل جمعیت جانپازان انقلاب اسلامی، درباره‌اش گفته که محسن رضایی در دوره‌های قبلی انتخابات ریاست‌جمهوری هم شرکت کرده و سید رأی بالایی نداشته است، حتی در این دوره هم طبق نظرسنجی‌ها یک‌دهم رئیسی هم رأی ندارد، در کل رضایی ممکن است خود کناره‌گیری کند، اما اگر کناره‌گیری هم نکند، آرای مردم و صندوق‌های انتخابات رضایی را کنار خواهند زد!

جبهه اصلاحات حمایت می‌کند؟

همتی همچنین در آخر مناظره هم هر دو دستش را به نشانه عدد ۱۰ جلو دوربین برد به معنی اینکه هر یک نفر ۱۰ نفر را پای صندوق رأی بیاورد اما مشخص نیست در شرایطی که جبهه اصلاحات از کسی حمایت نکرده و خبری هم از «تکرار خاتمی» نیست، همتی و مهرعلیزاده بدون پشتوانه رأی قوی برنده خواهند شد؟ مهرعلیزاده هم با اینکه از سوی جبهه اصلاحات نمایندگی نمی‌شد و این جبهه اعلام کرده که نامزدی در انتخابات ندارد اما سعی کرد در فقدان نامزد جریان اصلاحات، خودش چنین مأموریتی برای خودش تعریف کند. از خاتمی در صداوسیمایی که او را ممنوع‌التصویر کرده سخن گفت و به‌طور مشخص هدف برخورد هایش را در مناظره ابراهیم رئیسی قرار داد.

همتی و مهرعلیزاده به‌عنوان نامزدهای نزدیک به جریان اصلاحات از غیبت‌های انتخاباتی گفتند. از حذف زنان و بزرگان و ردصلاحیت‌شدگان. مهرعلیزاده از این گفت که رئیسی بهتر است در همان دستگاه قضا به مبارزه با فساد بپردازد. مهم‌ترین جمله مناظره هم که مورد توجه کاربران فضای مجازی قرار گرفته بود، متعلق به مهرعلیزاده بود، وقتی خطاب به رئیسی از واژه «سندرم پست بی‌قرار» استفاده کرد. نمازی، از اعضای کارگزاران سازندگی که حامی همتی است، گفته که معلوم نیست جبهه اصلاحات بخواهد موضع جدیدی را اعلام کند اما اصولاً اگر مناظره‌ها نشان دهد که آقای همتی خوب صحبت می‌کند و توضیحاتش اقناع‌کننده است، شاید بتوان امیدوار بود که تجدیدنظر کنند؛ اما خیابان گفته که هنوز هیچ خبری از حمایت جبهه اصلاح‌طلبان از نامزدی مهرعلیزاده یا همتی وجود ندارد یا حداقل من خبر ندارم. بعید است که جبهه اصلاحات صرفاً جهت داشتن نامزدی از یکی از این دو گزینه حمایت کند.

جواد آرین‌منش، فعال اصولگرا، گفته است «اگر هریک از نامزدها در میانه راه کنار برود، صحبت‌های آنان در قالب مناظرات ذهنیت منفی ایجاد خواهد کرد، چون مردم احساس می‌کنند سر کار هستند. درواقع اگر این افراد آمده‌اند به نفع نامزد خاصی کنار بروند، به نظر من باید برنامه آن کاندیدا را مطرح و تبیین کنند. این مناظرات بر نظر کسانی که دیدگاه‌شان کاملا منفی بوده و نمی‌خواهند در انتخابات مشارکت کنند، تأثیری نخواهد داشت و چه‌بسا مناظره‌ها را نیز تماشا نکنند، چون بخشی از مردم با صداوسیما قهر کرده‌اند اما مناظرات بر کسانی که جزء اقشار خاکستری بوده و مردد در شرکت در انتخابات یا انتخاب نامزد خویش هستند، تأثیرگذار خواهد بود. کسانی هم که از پیش تصمیم خود را برای رأی‌دادن به یک نامزد گرفته‌اند، علاقه‌مند هستند نامزد مطبوع آنان در این مناظرات بهتر ظاهر شود. احتمالا این مناظرات اقبال نظرسنجی‌ها به نامزدهایی مانند آقای همتی یا آقای مهرعلیزاده را که برای مردم ناشناخته‌اند، افزایش خواهد داد». نامزدهای جبهه انقلاب درحالی مدعی بودند که مستقل‌اند و لفظ پوششی توهین به آنهاست که رئیس شورای هماهنگی ستادهای رئیسی در خوزستان گفته است: احتمال‌هایی وجود دارد که آقایان قاضی‌زاده و زاکانی به نفع آیت‌الله رئیسی انصراف دهند.

جای خالی زبان بدن

برداشت مخاطبان و تحلیلگران از جمع‌بندی مناظره نخست این بود که نامزدها بیش از همه به کلی‌گویی و باید‌ها و بدیهیات پرداختند تا ارائه برنامه و راهکارهای بدیع و متفاوت، اگرچه باهم بگومگوی تند هم کردند، دوقطبی‌سازی کردند و حتی سعی در روکردن دست یکدیگر داشتند و از تحصیلات و مدرک هم ایراد گرفتند و آن را ساختگی خواندند اما نتوانستند اثرگذار ظاهر شوند. یکی از شیوه‌های اثرگذاری در مناظرات استفاده از زبان بدن در کنار بازی‌های زبانی است. حسن روحانی یکی از نامزدهای انتخابات گذشته بود که در استفاده از زبان بدن همسو با بیان خود بسیار متبحر ظاهر می‌شد و قطعا یکی از دلایل موفقیتش در جلب نظر و رأی همین بود، درحالی‌که وقتی حملات به نامزد مخالف صرفا از روی عصبانیت و با ریتم یکنواخت از روی کاغذ و بدون اعتمادبه‌نفس کامل یا با تیق بیان شود، اثرش به‌مراتب کمتر است تا وقتی که همراه با زبان بدن از موضع اقتدار بیان شود.

منبع: شرق